

Karácsonyi örömünk¹

„Amikor Jézus megszületett a júdeai Betlehemben Heródes király idején, íme, bölcsek érkeztek napkeletről Jeruzsálembé, és ezt kérdezték: Hol van a zsidók királya, aki most született? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és eljöttünk, hogy imádjuk őt. Amikor ezt Heródes király meghallotta, nyugtalanság fogta el, és vele együtt az egész Jeruzsálemet.

Összehívott minden főpapot és a nép írástudóit, és megkérdezte tőlük, hol kell megszületnie a Krisztusnak.

Azok ezt mondták neki: A júdeai Betlehemben, mert így írta meg a próféta: »Te pedig, Betlehem, Júda földje, semmiképpen sem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert fejedelem származik belőled, aki legetetni fogja népemet, Izráelt.« Ekkor Heródes titokban hívatta a bölcseket, és gondosan kikérdezte őket, hogy mikor jelent meg a csillag, majd elküldte őket Betlehembe, és ezt mondta: Menjetek el, és kérdezősködjétek a gyermek felől; mihelyt pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek, és imádjam őt! Miután meghallgatták a királyt, elindultak, és íme, a csillag, amelyet láttak napkeleten, előttük ment mindaddig, amíg odaérve meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Amikor ezt látták, igen nagy volt az örömük. Bementek a házba, meglátták a gyermeket anyjával, Máriával, és leborulva imádták őt. Kinyitották kincsesládáikat, és ajándékokat adtak neki: aranyat, tömjént és mirhát.”

(Mt 2,1–11)

¹ A Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa által 2016-ra meghirdetett beszédpályázat megosztott harmadik helyezett beszéde. A beszédpályázatra egy karácsonyi és egy általános beszéddel lehetett jelentkezni.

Legyen hála a jó Istennek, hogy újra megélhettük karácsonyt, Jézus születésének ünnepét. Az adventi időszakban, de már jóval azelőttől, talán egész évben igazi gyermeki lélekkel vágytuk, vártuk, kerestük, és most, íme, itt van. Vágytuk, vártuk, kerestük, mert nagy költőnkkel, Ady Endrével együtt éreztük sokszor, hogy:

„Bántja lelkem a nagy város/ Durva zaja,/ De jó volna ünnepelni/ Odahaza./ De jó volna tiszta szívből/ – Úgy mint régen – / Fohászodni,/ De jó volna megnyugodni.

De jó volna, mindent, mindent/ Elfeledni,/ De jó volna játszadozó/ Gyermekek lenni. /Igaz hittel, gyermek szívvél/ A világgal/ Kibékülni,/ Szeretetlenben üdvözülni.”

Igen, most van, karácsonykor az az idő, amikor tiszta szívvvel fohászodva, nyugalmat keresve, önfeledt, játszadozó gyermekként kitarhatjuk szívünket, és kibékülhetünk a világgal, szeretetben üdvözülhetünk.

E karácsonyi, tiszta szívű keresésünket én úgy gondolom, hogy a napkeleti bölcsek vezérelhetik a Máté evangéliuma elbeszélése szerint. Ha ezt az elbeszélést figyelmesen elolvassuk, akkor négy lényeges mozzanatát emelhetjük ki a bölcsek látogatásának: (1.) a keresést, (2.) a tévedést, (3.) a gonoszszágot, rosszindulatot, amivel találkoznak, (4.) és a felismerést, a megtalálást, az igazi örömet és ajándékozást.

Vegyük sorra ezeket a mozzanatokat, lássuk a napkeleti bölcsek karácsonyba érkezését, és általuk hadd legyen teljesebb és örömtelibb a mi karácsony-találásunk, karácsonyi beteljesedésünk.

1. A keresés. A tudósítás azt mondja először is, hogy amikor megszületett Jézus a júdeai Betlehemben, Heródes király idejében, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembe. Ha a bölcsekről keresünk tudósítást, információt, többnyire csak a Bibliára szorítkozhatunk, pontosabban csak a Máté írása szerinti evangéliumra, hiszen csak ez említi a napkeleti bölcseket. A keresztény hagyomány e napkeleti bölcseket néha mágusoknak avagy királyoknak is mondja. E legenda valóság alapja ma kideríthetetlen, de nem is lényeges. Számunkra ezen az ünnepen a lényeges üzenet az, hogy három napkeleti bölcs, valószínűleg asztrológus keresi, kutatja a csillagokban a világ nyomorúságát megoldó reménysugsugarat, csillagot, és amikor meglátja, nem sokat tétlenkedik, elmélkedik, nem nézi saját kényelmét, elindul Jeruzsálembe. A bibliatudósok szerint nem kis veszélynek és fáradságnak teszik ki magukat, hiszen több száz kilométert utazva érkeznek meg a királyi városba, Jeruzsálembe.

Testvéreim, tudom, közhelyként hangzik, de emberi életünk valósága, hogy mindannyian keresők vagyunk, és természetesen mindannyian vágyunk a találásra is. Csakhogy út közben sokan, túl sokan megtorpanunk, és millió ok miatt veszítünk keresésünk örömeiből, frissességéből, lendületéből és a találás remé-

nyéből. A napkeleti bölcsek keresésének egyszerű üzenete ez: ne engedjük, hogy mindennapi létünk gondjai, a kellemetlen tapasztalatok elkoptassák lelkünk keresésvágyát – és ha úgy gondoljuk, hogy találtunk, akkor, akárcsak a bölcsek, induljunk el, mert ahogy Váci Mihály mondja: „*Nem elég a célt látni,/ járható útja kell! Nem elég útra lelni,/ az úton menni kell!*”

2. A bölcsek keresésének második eleme a tévedés. A tévedés, hogy a nagy csillag megjelenéséből egy nagy király születését jóslták meg, és így Jeruzsálembé mentek – a királyi városba, hogy köszönthessék az újszülött királyfit. Testvéreim, mi is a magunk életében, szakmájában sok mindent tudó, sokat tapasztalt emberek vagyunk, de akárcsak a napkeleti bölcsek, bizony, sokszor tévedünk. Errare humanum est – tévedni emberi dolog, mondja az ókori bölcsesség. És valóban, tévedni nagyon emberi. De életünknek nem az a nagy tragédiája, hogy néha-néha tévedünk vagy akár gyakran is, hanem, hogyha nem tévedünk. Nem tévedünk, mert nem látjuk be, hogy tévedünk, tévedhetetleneknek érezzük és gondoljuk magunkat, és másokat okolunk mindenért. És nem tévedünk – mert nem teszünk semmit, nem kezdeményezünk semmit, nem akarunk semmit, csak vegetálunk. Aki él, dolgozik, küszködik, álmodik, tervez, megvalósít, szeret, akar – az mind téved, és ez a természetes, mert nem vagyunk mindentudóak, csak egyszerű emberek, akik remélhetőleg szebbé szeretnénk tenni ezt a világot – szebbé, mint kaptuk. És tudjátok meg, Testvéreim, Isten megbocsátó, szerető Atya, aki hitem szerint jobban szereti tévedő gyermekeit mint a tétlenkedőket, a mennyei mannat várókat.

3. A bölcsek Jeruzsálembé való látogatásának harmadik mozzanata, amivel tévedésük révén találkoznak, a gonoszság és rosszindulat, amelyet felismernek. „*Hol van a zsidók királya, ki most született? Mert láttuk a csillagát, amikor feltűnt és eljöttünk, hogy imádjuk őt*” – kérdezték a bölcsek naiv tisztalelkűséggel. És a király, Heródes, és az egész udvar erre zavarba jött.

Az egyébként is paranoiás, nem zsidó Heródes, aki – mint azt Josephus Flavius *A zsidók történetének* több fejezetében is megírta, a trónféltés miatt saját fiait, közvetlen rokonait is elpusztítja – nyilvánvalóan megretten, összehívja sürgősen saját bölcseit, asztrológusait, írástudóit, főpapjait, s azok megmondják a helyszínt, ahol meg kell születnie az írás tanúsága szerint a zsidók királyának, a Messiásnak: „*A júdeai Betlehemben, mert így írta a próféta*”. Ekkor Heródes titokban hívatta a bölcseket, és kikérdezte őket a csillag megjelenésének pontos idejéről, majd elküldte Betlehembe ezt mondva: „*menjete el, szerezzetek pontos értesüléseket a gyermekről: mihelyt pedig megtaláljátok, adjátok tudtomra, hogy én is elmenjek és imádjam őt!*”

Ekkor már a bölcsek átláttak a szítán. A Heródesssel való első, majd második találkozásuk és közben a Jeruzsálemben eltöltött idő is épp elégséges volt, hogy ezek a valóban bölcs emberek mindent megértsenek. Látták első alkalommal a beteges tekintetű királyt, aki nagyon meglepődött, valósággal megrettent a tudósok kérdésétől. Az ő országában csillag által is mutatott nagy király születik, és ő nem tud róla?! Király születik, aki nem is az ő vére! A bölcsek e találkozás után – pontosan nem tudjuk, hogy néhány óráig vagy napig, de Jeruzsálemben tartózkodnak. Ez idő alatt bizonyára szóba elegyedtek emberekkel, és tudták, hogy hogyan kérdezzenek úgy, hogy mindent megtudjanak Heródesről. A második találkozásukkor, amikor a király őket Betlehembe küldte, már bizonyára nagyon nyájas és készséges, az örömben részesülni vágyó királlyal beszéltek – akivel kapcsolatban megerősödött minden sejtésük, hogy gonosz és rosszindulatú.

Testvéreim, a gonoszság és rosszindulat, tudjuk, ezernyi ok miatt, határtalan tud lenni, és könnyen megtéveszthet. Hívó emberként kérjük imáinkban újra és újra a mindenség Atyját, hogy adjon nekünk bölcsességet a meglátáshoz, a kérdéshez és a megértéshez is, hogy minden keresési vágyunk és a keresésre való koncentrálásunk közepette felismerjük azt, ami veszélyt jelenthet.

4. A bölcsek ezután elindultak ismét a csillagot követve, és megtalálták azt a helyet, ahol a gyermek volt. A Szentírás így írja: *„és íme, a csillag, amelyet láttak napkeleten, előttük ment mindaddig, amíg odaérve meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt. Amikor ezt látták, igen nagy volt az örömük.”*

Felismerésük öröme mellett a bölcsek bizonyára nagyot csalódtak is. Csalódtak önmagukban is, hiszen nagyot tévedtek, csalódtak a királyban is. Csalódtak voltak, fáradtak, kimerültek és mégis továbbmentek, hogy megtalálhassák a kisdedet. Mi is sokszor csalódtunk, és még sokszor csalódunk, mert hát ez is életünk része. De ilyenkor, akárcsak a bölcsek, tovább kell mennünk, nem szabad feladnunk egy pillanatra sem a keresésünket, csillagkövetésünket, amíg megérkezünk. A bölcsek megérkezését az mutatta, hogy a csillag *„megállt a felett a hely fölött, ahol a gyermek volt”*. Igen, ők nem adták fel, és meglátták a szép Tündérországot – ahogy mondja Juhász Gyula a versében, és igen nagy volt az örömük. Milyen szépen fejezi ki ez a vers az eddig elhangzottakat:

„Szép Tündérország támad föl szívemben
Ilyenkor decemberben.
A szeretetnek csillagára nézek,
Megszáll egy titkos gyönyörű igézet,
Ilyenkor decemberben.

Bizalmas szívvel járom a világot,
S amit az élet vágott,
Behegesztem a sebet szívemben,
És hiszek újra égi szeretetben,
Ilyenkor decemberben.

...És valahányszor csak kétkedő beszédet
hallok, szomorúan nézek,
A kis Jézuska itt van a közelben,
Legyünk hát jobbak, s higgyünk rendületlen
S ne csak így decemberben.”

Valóban, Testvéreim, az adventi várakozásunkban és keresésünkben, minden emberi csalódásunkon túl ez a Tündérország támadt föl bennünk, és megszállt egy gyönyörű igézet, mert már nem a csalódásokra, a fájdalomainkra néztünk, hanem, akárcsak a bölcsek, a szeretet csillagára. Ez a csillagra való nézés és csillagkövetés határozta meg lépteinket, és, ugye, ahogy Juhász Gyula mondja, bizalmasabb szívvel jártuk a világot, s talán a sebeink is így behegedtek.

„*Igen nagy*” volt a bölcsek öröme, és érthető is, hiszen oly hosszú és veszélyes utat tettek meg a bölcsőig, amelynek során sok feszültség gyűlt fel bennünk. Nagyon sok feszültség, mert az út valóban tele volt veszélyekkel, mert hatalmasat tévedtek, és ez akár életükbe is kerülhetett volna, s mert mélyen csalódtak, és ezen is túl kellett tegyék magukat. De minden feszültség ellenére, amikor megérkeztek, tudtak szívből jövően, felszabadultan örülni. Már nem gondoltak semmivel, már nem létezett a hosszú út gyötrelme és nyugtalansága, és a visszautazás sem aggasztotta őket. Hanem az, hogy a „kis Jézuska” közelében lehetnek, igazi örömmel töltötte be, és gyógyította szívüket és lelküket.

Az elbeszélésből tudjuk, hogy ajándékot is adtak a kisdednek – aranyat, tömjént és mirhát. Az ajándékozni tudó lélek felszabadult lélek, az boldog lélek. Mi is, ugye, oly sokszor voltunk már ilyen örömteli, ajándékozó lelkek, és ezt tettük most karácsonykor is. Ilyenkor mindig úgy éreztük, mintha a szeretet csillaga ragyogott volna fel felettünk, hogy megérkeztünk a kis Jézushoz, hogy igazi örömünk van.

Azt kívánom mindannyiunknak és szeretteinknek és az egész kereszténységnek, hogy Ady Endre gondolatával élve, a karácsonyi rege váljon valóra, hogy legyen igazi bölcsességünk emberi életünkben, kereséseinkben, csillagkövetéseinkben, és hogy Jézushoz megérkezve nagy örömünk legyen. Adja a jó Isten, hogy ezáltal igazi boldogság szálljon életünkre és a világra. Ámen.